

Verdi koomiline ooper "Kuningas üheks päevaks" Estonia Teatris. Lavastaja — Arne Mikk, dirigent Eri Klas. Esietendused 18. ja 20. detsembril.

Millegipärast on ajakirjanduses pandud mitmel puhul ühte patta kaks äsjalavastatud ooperit — "Jesus Christ Superstar" Linnahallis ja "Kuningas üheks päevaks" Estonia Teatris, ent peale sõna "ooper" žanrimääratluses neil küll midagi ühist ei ole. Nende vaagimine samade mõõdupuudega oleks sarnane meditsiinis hambaarsti võrdlemine ämmaemandaga.

Noore Verdi teine ooper on veel tugevasti Rossini mõju all, kuid aimata on tulevase Verdi muusika dramatismi, meisterlikke ansambleid ja oskust kirjutada suuri pingelisi tõuse. Nauditav on muusika sellegipärast (või just selle tõttu). Mitte

Helvi Raamat, Mati Palm ja Ivo Kuusk.

VAMBOLA SALUPUU foto

Ühepäevakuningas õlest lossis

kuidagi ei saa ühineda nendega, kes oigavad: "Issand, milleks niisugust asja küll kavasse võtta?!" Estonia Teater on lihtsalt jäänud truuks oma joonele tuua aeg-ajalt lavale maailmas vähemärgitud teoseid. Mitmetes teatrites selle ooperi läbikukkumine on rohkem tingitud nõrgast libretoist ja selle seostusest, mis paremgi tahtmise korral jätab palju lõpuni arusaamatuks. Kohendada saab neid probleeme kas siis tõlkimisel teksti muutes või peab olema erakordselt hästi tehtud lavastus.

"Estonias" pole kuulda olnud, et etendusi lausa välja oleks viilistatud, sest Verdi on Verdi ja kordaminekuid on mingis osas ikka.

Seekord paistis esimene saavutus silma kohe eesriide avanedes. Väga kahju, et teatritest on kadunud komme avaldada tunnustust kunstnikutoole. Eldor Renteri kavandatud lavakujundus väärinuks iga juhu apelausi. Seda enam, et teostus on väga puhas ja peen, tehtud hoolikalt ja armastusega (kahjuks ei olnud kavalehel märgitud olgipunkti tegijaid). Õlest loss on nii õhuline ja õrn, et jääb vaid loota, et ta juba kümneks etenduseks ei ole lagunenu. Eldor Renteri huvitav idee pärineb keskaegses Euroopas levinud kombest kasutada variisikuna õlest kuju (sk. Strohmann — näiv tegelane, pime tööriist, ka marionett; pr. homme de paille — variisik, hüpink). Laval

mõjus õhuline loss nii miniatuurse suveniirina, et saalis kaugele vaadates tundusid näitlejadki elavate nukkudena. Siit veidi edasi fantaseerides — päris omapärane oleks ehk olnud sellele rajadagi kogu lavastus ja näitlejaid marionettnukkudena kujutada. See on muidugi "oleks"... Arne Miku kujutus käis loomulikult oma rada. Lavastus on tehtud traditsioonilises laadis, mis äraseletatult tähendab dramaatilistes ooperites olnud igiammuseid staatilisi misanüstseene ja teatraalseid võtteid. Uudseina olid Arne Mikul kasutusel solistide/koori sünkroonsed käteühtused (à la Ago-Endrik Kerge) ja vaatuste lõppudes stoppkadrid (à la Boris Pokrovski). Ooperi koomilise külje kandjateks olid ševaljee Belfiore e. vale-kuningas, parun Kelbar ja maksunõudja La Rocca. Nende lavalistes tegevuses oli tunda teistest enam näitejuhitööd Tiit Trallalt (kes oli küll harjunut lavastaja assistendina nimetatud). Mõned lahendused olid lavastajalt põhjendamata, mõned jäid arusaamatuks ja niigi nõrkade seostega faabula sai ebakohti veelgi juurde. Näiteks — Vale-kuningas teatab, et ta on tegelikult ševaljee Belfiore ja just sel hetkel, kui kõigi meeltesse saabub selgus, läheb lava järsku pimedaks. Efekt efekti pärast? Või näiteks koht, kus markiis (sisuseletuse järgi) "jätab ševaljele veel ühe võimaluse: "kui ševaljee ilmub tunni aja jooksul...". Markiis

on aga pandud seda ütloma n.ö. "kõrvale", s.t. see ei ole mõeldud lavategelastele, vaid kuulajatele mõistmiseks, siis pole loogiline, et ševaljee just sellele lausele vastavalt tegutses. Või krahv Ivra, kes pidi olema markiisisse armunud, ent teda pole kuidagi pandud reageerima esimesele teatele, et ta markiisist ilma jääb jne.

Esituse muusikalisest küljest oli esietendusel tunda, et solistide ettevalmistuses valitses üks muusikaline kontseptsioon, orkester Eri Klasi juhatusel realiseeris aga teist ja seetõttu oli erinevus lava ja orkestri vahel. Teine etendus kõlas üksmeelsemalt ja kompaktsemalt. Efektse kontsertnumbrina tõusis teisel etendusel esile avamäng, kus Eri Klasi temperament eriti säras ja enesestmõistetavalt pillimehed kaasa kiskus.

Etenduste plusspoolele kuulub kindlalt vokaalne esitus, mida tagas solistide koosseis. Üle teiste hiilgas vokaaltehniliselt Mati Palm parun Kelbari osas, kes näitas end ootamatult tugeva koomikuna. Soovida jättis aga tema diktsioon. Paruni põliseks partneriks on maksunõudja La Rocca (Tarmo Sild ja debüüt Rauno Eip). Vokaalselt esitasid mõlemad toreid partii! Mänguliselt üllatas komöödižanris Tarmo Sild, kelle nürimeelse väarikusega maneerlik ja kasuuhne aadlimees oli mõnusalt mängitud. Rauno Eip näitas häid karakternäitleja võimeid, vaid algaja

vähene partneritunnetus segas pisut, ka kippus ta liigselt pöörduma dirigendi poole. Mõlemal ühepäevakuningal (Väino Puura ja Aare Saal) oli mänguliselt, neist Väino Puura vokaalselt pehmem ja mänguliselt kerglasem, Aare Saali hääles oli enam metalli, ta oli husaarlikult vapram ja tal olid väga täpsed žestid. Ootuspäraselt tugeval tasemel laulsid Helvi Raamat (Giulietta) ja Ivo Kuusk (Edoardo). Mängumaneerilt ei erinenud nad millegi poolest tõsisest ooperitest nähtust, kuid ega nende rollidki midagi muud võimaldanud. Markiis del Poggio osas oli esietendusel oma esimese suurema rolliga Meeli Kallastu, kellel tundub olevat suuri ressursse. Hääl kõlab vabalt ja loomulikult üle orkestri (eriti nauditav oli aaria II vaatuses), ilus tämber ja hea tehnika ning suur musikaalsus lubavad loota palju. Teisel etendusel laulis sama osa Kai Parmas, kes peaproovil oli kõlavam ja ühtlasem, etendusel kaldus forseerimisele, tulid kõritoonid ja kogumulle jäi kirju. Väiksematest osadest tõusis mahlakama vokaaliga esile Toomas Toheri (Delmonte).

Koor esitas oma partii korrektselt, ent lavastatud olid neile vaid tulekud-minekud ja paigutused. Koori personifitseerimisel võinuks ooperit tunduvalt ilmestada, praegu oli lõpptulemus igav.